

Projekt: CZ.1.07/1.1.00/14.0147

***Podpora využití ICT ve výuce
průřezových témat na základních
školách***

Metodika

10. února 2012

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

Cíle projektu.....	3
Webový portál a Zpracované materiály	4
Webový portál	4
Návaznost materiálů na rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	5
Výstupy z jednotlivých vzdělávacích oblastí RVP.....	5
Průřezová témata	6
Osobnostní a sociální výchova.....	7
Tabulka materiálů k průřezovému tématu Osobnostní a sociální výchova.....	9
Výchova demokratického občana.....	13
Tabulka materiálů k průřezovému tématu Výchova demokratického občana	15
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.....	17
Tabulka materiálů k průřezovému tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.....	20
Multikulturní výchova.....	21
Tabulka materiálů k průřezovému tématu Multikulturní výchova	24
Environmentální výchova	26
Tabulka materiálů k průřezovému tématu Environmentální výchova.....	27
Mediální výchova.....	30
Tabulka materiálů k průřezovému tématu Mediální výchova	32

CÍLE PROJEKTU

Vizí projektu je posílit komplexní vzdělání žáků na základních školách, optimalizovat proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí, a to pomocí průřezových témat. Cílem projektu je podpořit využívání ICT při výuce s důrazem na jednotlivá průřezová témata. Ke každé oblasti jednotlivých průřezových témat jsou pro učitele na webovém portálu <http://www.prurezovatemata.cz> k dispozici elektronické studijní materiály (prezentace, e-kurzy, pracovní listy, soubory testových otázek, metodiky k dílčím celkům). Tyto elektronické výukové obsahy jsou učiteli k dispozici pro použití přímo ve výuce, nebo si je může dle svých potřeb upravit. Webový portál je přístupný nejen učitelům, ale i žákům, čímž se učitelům nabízí možnost studijní materiály předat žákům k samostudiu formou e-learningu.

Díky zvoleným nástrojům (využití ICT, interaktivita) je práce s výukovými materiály pro žáky zajímavá a je vítaným doplňkem standardní frontální výuky. Portfolio elektronických výukových materiálů podporuje i informační gramotnost žáků tzn. jejich schopnost vyhledávat informace z více zdrojů. Multimediální prvky rovněž podporují zapamatovatelnost sdělení.

WEBOVÝ PORTÁL A ZPRACOVANÉ MATERIÁLY

WEBOVÝ PORTÁL

Veškeré zpracované materiály od tvůrců v rámci projektu jsou k dispozici pro učitele i žáky na adrese <http://www.purezovatemata.cz> ve formě elektronických výukových souborů, e-kurzů i otázek. Každý uživatel (učitel nebo žák) má v portálu svůj uživatelský účet. Přihlašovací jméno a heslo uživatel získá od správce portálu. Správce je vybraná osoba na škole, která je odpovědná za vytvoření prostředí na portálu pro danou školu. Každý přihlášený učitel má k dispozici veškeré výukové materiály k jednotlivým průřezovým tématům, které jsou rozříděny podle věku, náročnosti (6. – 7. ročník, 8. – 9. ročník). Učitel má v portálu k dispozici i svůj osobní prostor, úložiště. Do něj si může jak nakopírovat připravené soubory, které chce využít při výuce, tak sem zároveň může uložit libovolné soubory. Tyto materiály může následně přidělit žákům ve třídě například formou samostudia.

Každý učitel má zároveň v portálu možnost sestavovat své testy a to jednak náhodným vygenerováním z otázek již vytvořených, nebo vlastním výběrem individuálních otázek. Testy lze z portálu vytisknout a předkládat žákům ve formě „klasických“ testů, nebo dodržet elektronickou podobu a tu žákům ve třídě přidělit. Žákům lze předložit několik forem testu: časově omezený test, cvičný test nebo ostrý test. Systém výsledky z testů ukládá do databáze, kterou má k dispozici nejen učitel, ale i žák.

Po přihlášení nabízí portál žákům jen přidělené výukové materiály, případně testy, které si žák může prostudovat.

NÁVAZNOST MATERIÁLŮ NA RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

VÝSTUPY Z JEDNOTLIVÝCH VZDĚLÁVACÍCH OBLASTÍ RVP

Tematické okruhy jednotlivých průřezových témat se dotýkají víceméně všech vzdělávacích oblastí. Zpracované elektronické výukové materiály podporují z principu zejména vzdělávací oblast *Informační a komunikační technologie*. Další významnou zasaženou oblastí je *Člověk a společnost*. Metodika obsahuje jednotlivé charakteristiky průřezových témat, kde učitel nalezne informace nejen k zasaženým oblastem, ale i k propojení PT se vzdělávacími obsahy oborů. Tabulka níže křížkem označuje, které vzdělávací oblasti jsou zasaženy průřezovým tématem.

Jednotlivá průřezová témata						
Vzdělávací oblasti zasažené elektronickými výukovými materiály	Osobnostní a sociální výchova	Výchova demokratického občana	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	Multikulturní výchova	Environmentální výchova	Mediální výchova
Jazyk a jazyková komunikace	X		X	X		X
Informační a komunikační technologie	X	X	X	X	X	X
Člověk a společnost	X	X	X	X	X	X
Člověk a příroda	X	X	X	X	X	
Umění a kultura				X	X	X
Člověk, zdraví					X	
Člověk a svět práce					X	

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Průřezová témata jsou nedílnou součástí základního vzdělávání a každá škola má v průběhu vzdělávání povinnost začlenit do výuky všechny okruhy průřezových témat. Tím se stávají průřezová témata i povinnou součástí Školních vzdělávacích programů. V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy reflektují aktuální problémy současného světa a zejména pomáhají rozvíjet jednotlivé klíčové kompetence. Propojují vzdělávací obsahy oborů, čímž přispívají ke komplexnímu vzdělávání žáků v dané problematice. Průřezová témata se zaměřují zejména na rozvoj postojů a hodnot žáka.

Jednotlivá průřezová témata nestojí ve vzdělávání samostatně, ale jsou součástí všech vzdělávacích oblastí. Úspěšným zařazením průřezových témat je jejich integrace do vzdělávacích obsahů konkrétních předmětů. Zpracované elektronické výukové materiály nabízí učitelům možnost snadnou formou zařadit oblasti průřezových témat do výuky řady vzdělávacích oborů.

V etapě základního vzdělávání jsou definována tato průřezová témata:

- *Osobnostní a sociální výchova*
- *Výchova demokratického občana*
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*
- *Multikulturní výchova*
- *Environmentální výchova*
- *Mediální výchova*

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Výstupem průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova není minimální laťka ve zvládnání jednotlivých kompetencí, ale osobnost žáka rozvinutá v plné míře v závislosti na jeho dispozicích. Téma je výjimečné i tím, že je zde výrazně upozaděna nauková složka a cílí převážně na výchovu. Klade tedy velký důraz na osobu učitele, jako průvodce po cestě osobního rozvoje žáka.

Elektronické výukové materiály respektují dělení průřezového tématu do tří složek: *osobnostní, sociální a morální rozvoj*. Průřezové téma by v ideálním případě mělo prolínat celým uspořádáním školního prostředí a výuky. Jeho těžiště by mělo být v dlouhodobých a individuálních aktivitách pro každého žáka v návaznosti na jeho dispozice a možnosti. To vzhledem k povaze současného školství není zcela možné, proto metodika nabízí převážně jednorázové aktivity jako doplněk k výuce. Jednotlivé výukové materiály lze využít v řadě vzdělávacích oblastí, například: *Jazyk a jazyková komunikace* (Český jazyk a literatura), *Člověk a společnost* (Dějepis, Výchova k občanství), *Člověk a příroda* (Přírodopis, Zeměpis) a samozřejmě i *Informační a komunikační technologie*. Dílčí části výukových materiálů lze zařadit i do výuky ostatních vzdělávacích oblastí, oborů, dle uvážení učitele, a mohou sloužit jako odreagování a příspěvek k vhodné dramaturgii hodiny.

Průřezové téma pracuje především s rozvojem dovedností a postojů žáka, znalosti využívá pouze jako podklad pro tvorbu jeho dovedností a postojů. Oproti popisu doporučených výstupů autorka více akcentuje přípravu k tvorbě postojů a jejich upevňování. Vytvořené výukové materiály a metodická podpora k tomuto tématu nejsou primárně navázány na žádný vzdělávací obor. Některé lekce ale vyžadují vyhradit kratší čas, např. jednu hodinu, případně závěr jedné hodiny týdně (opakovaně za sebou např. v rozsahu jednoho měsíce). Dle propozic doporučujeme pondělí či pátek. Lekce zpravidla přesahují rozsah jedné vyučovací hodiny a stojí tak na více spojených aktivitách, i přesto je ale možné konkrétní aktivity vyjmout a použít jednotlivě.

Ke každému tematickému okruhu existuje více aktivit, které jsou v různé délce i stupni obtížnosti. Část aktivit podporuje využívání ICT i mimo školu, v podobě jednorázových i dlouhodobějších úkolů. Vzhledem k atraktivitě ICT pro žáky využívá prostředky jim

blízké a formy, které odpovídají jejich úrovni využívání technologií. Zpracované výukové materiály k tomuto průřezovému tématu obsahují prezentace, e-kurzy, pracovní listy a testové otázky, metodiku a návazné aktivity.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování si mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

TABULKA MATERIÁLŮ K PRŮŘEZOVÉMU TÉMATU OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Tematický okruh	Název lekce	Oblast PT zasažená v lekci	Forma zpracovaných elektronických výukových materiálů, poznámky
<i>Osobnostní rozvoj</i>			
Rozvoj schopností poznávání	Detektivové	Cvičení pozornosti a soustředění, rozvoj smyslového vnímání, řešení problémů	Aktivita, pracovní list
	Seznamte se	Rozvoj schopnosti poznávání	Aktivita, PowerPointová prezentace, pracovní list
	Bludiště	Aktivita na podporu soustředění	Aktivita, pracovní list
	Memory box	Cvičení pozornosti a soustředění.	Aktivita, PowerPointová prezentace, pracovní list
	Pamatuji, tedy jsem	Paměť, učení, rozvoj schopnosti poznávání	Aktivita, PowerPointová prezentace
	Pamatuj	Techniky zapamatování	e-kurz
Sebepoznání a sebepojetí	Kdo je to	Druzí jako zdroj informací o mně	Aktivita
	Inzeráty	Zdravé a vyrovnané sebepojetí, moje tělo, moje psychika, co o sobě vím	Aktivita, pracovní list
	Luskací pohár	Můj vztah ke mně samé/mu	Aktivita, pracovní list, video
	Čím bych byl	Druzí jako zdroj informací o mně, já jako zdroj	Aktivita, pracovní list
	Můj den	Druzí jako zdroj informací o mně, já jako zdroj	Aktivita, pracovní list
	Můj čas	Organizace vlastního času	e-kurz
	Můj týden	Organizace vlastního času	e-kurz
Seberegulace a sebeorganizace	TýDeník	Plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení	Aktivita, pracovní list
	A můj život?	Plánování učení a studia	PowerPointová prezentace, aktivita
	Vzkazy sobě	Dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému	Aktivita, pracovní list
	Tipni, jak dopadneš	Odhad, reflexe, zpětná vazba	Aktivita, pracovní list
	Výzva	Odvaha zkusit něco nového, osvojení nové dovednosti a prezentace před třídou	Aktivita, metodické

			pokyny
Psychohygiena	Já a stres	Reakce na stres, obranné mechanismy	Aktivita
	Stres	Stres, jak nás ovlivňuje a jak se mu bránit	e-kurz
	Máme problém	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity - originalita, schopnost vidět věci jinak	Aktivita
	Ztracený recept	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity - schopnost dotahovat nápady do reality, řešení problémů, kreativita	Aktivita, pracovní list, video
	Ideální kluk/holka	Hledání ideálního chlapce/dívky, konfrontace s vlastními hodnotami	Aktivita
Kreativita	Den naší třídy	Tvořivost v mezilidských vztazích	Aktivita, pracovní list
	Dvě dokonalé hodiny	Tvořivost v mezilidských vztazích	aktivita, pracovní list
<i>Sociální rozvoj</i>			
Kooperace a kompetice	Brány	Rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech, chyby při poznávání lidí	Aktivita, pracovní list
	Mediální poradci	Mezilidské vztahy, chování; etické zvládnání konkurence a soutěže	Aktivita
	Spolupráce nebo ne	Jakým způsobem se rozhodujeme v každodenních situacích?	e-kurz
	Týmové role	Role v týmu; funkce každého jednotlivce v týmu jako celku	e-kurz
Poznávání lidí	Avatar	Poznávání sebe sama skrze pohled druhých	Aktivita, pracovní list
	Kruh	Vzájemné poznávání se ve skupině/třídě	Aktivita
	Co o mně nevíte	Vzájemné poznávání se v kolektivu	Aktivita
	Relevantní	Rozpoznávání důležitých informací a vlastností	Aktivita, pracovní list
	Poznáváme lidi	Poznávání druhých	e-kurz
	Den pro rodinu	Péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy	Aktivita, pracovní list

	Dvě dokonalé hodiny	Tvořivost v mezilidských vztazích	Aktivita, pracovní list
	Nástěnka splněných přání	Empatie a pohled na svět očima druhého, podpora a pomoc, vztahy a naše skupina/třída	Metodické pokyny
Mezilidské vztahy	Empatik	Empatie a pohled na svět očima druhého, vcítění se do situace a do konkrétní postavy	Aktivita
	Naše třída	Zamyšlení nad třídním kolektivem, spolužáky, vztahy	e-kurz
	Mám radost	Podpora a pomoc, sdílení radosti s druhými	Aktivita, pracovní list
Komunikace	Bloguju	Specifické komunikační dovednosti	Metodické pokyny
	Nonverbální komunikace	Komunikace v různých situacích	e-kurz
	Abigail	Specifické komunikační dovednosti, dialog, komunikační techniky proti manipulaci	pracovní list, aktivita
	Braunův-třídní-Kuks	Poznávání se navzájem ve školní třídě; schopnost empatie	e-kurz
	Hry se zónou	Osobní zóny člověka; nonverbální komunikace	Aktivita
	Ne můj názor	Prezentace názorů, schopnost respektovat rozhodnutí většiny a odlišit názor svůj od ostatních	pracovní list
	<i>Morální rozvoj</i>		
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Doučování	Pomáhající a prosociální chování, odpovědnost; vytváření postojů	Aktivita, metodické pokyny
	Problém	k problémům, řešení problémů	Aktivita
	Bludiště	Rozhodování, řešení problémů	Aktivita, pracovní list
Hodnoty, postoje, praktická etika	Abigail	Analýza cizích postojů a hodnot	Aktivita, metodické pokyny, pracovní list
	Zpráva o stavu české společnosti	Vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne	Aktivita, metodické pokyny

Osobní kodex	Osobní pravidla chování	Aktivita, pracovní list
Profil na seznamku	Reflexe vlastností svých i kamarádů; tvorba imaginárního profilu	Aktivita, pracovní list
Postoje	Co jsou to postoje, v čem se liší od názorů	e-kurz
Život podle pokynů	Lidská práva a svobody, jejich porušování v politických režimech	Aktivita, pracovní list
Hledám odpovědi	Analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot	Aktivita, pracovní list
Hodnota světa	Analýza vztahů, postojů	Aktivita, metodické pokyny
Jak to vidím	Zpětná vazba, vztahy, komunikace	Aktivita, PowerPointová prezentace

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Průřezové téma cílí zejména na základní občanskou gramotnost žáka v oblasti fungování demokratické společnosti a vybavit ho dovednostmi k řešení konfliktních situací demokratickou cestou, aktivnímu postoji a dodržování občanských, lidských práv a svobod. Zásadní význam v průřezovém tématu má i rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností. Výchova v demokratického občana má silné vazby na multikulturní výchovu a to v oblastech tolerance a respektu k druhým. Samotné průřezové téma má silnou vazbu na vzdělávací oblast *Člověk a společnost* (Výchova k občanství, Dějepis), ale samozřejmě i na další oblasti směřující k osobě žáka a jeho vztahu k okolí, společnosti. Některé lekce se přímo dotýkají probíraných témat v jiných vzdělávacích oblastech, respektive oborech. Například lekce k územnímu členění České republiky je tematicky specifická i pro vzdělávací oblast *Člověk a příroda* (zeměpis).

V rámci projektu byly vytvořeny čtyři sady elektronických výukových materiálů pokrývající průřezové téma ve shodě s *Rámcovým vzdělávacím programem* pro základní školy. Kompletní rozsah témat byl zachován, místy i rozšířen. Došlo však k přeskupení některých témat mezi jednotlivými tematickými okruhy tak, aby bylo možné co nejlépe vysvětlit vzájemné souvislosti Ústavy, Listiny základních práv a svobod a základního principu moderních demokracií – dělby moci zákonodárné, výkonné a soudní jako vyváženého systému garance demokracie. Na vyšší úrovni pro 8. a 9. ročník jsou do širších souvislostí rozvedeny i volební systémy s příklady konkrétních států a s výhodami, respektive nevýhodami jednotlivých systémů. U tématu Občanská společnost a škola jsou upřednostňovány návrhy aktivit před teoretickým pojetím problémů. Celkově byl okruh mírně upozaděn ve prospěch dalších tříd.

Elektronické výukové materiály k průřezovému tématu Výchova demokratického občana obsahují prezentace, e-kurzy, pracovní listy a testové otázky k jednotlivým lekcím.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti

- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot, jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

TABULKA MATERIÁLŮ K PRŮŘEZOVÉMU TÉMATU VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Tematický okruh	Název lekce	Oblast PT zasažená v lekci	Forma zpracovaných elektronických výukových materiálů, poznámky
Občanská společnost a škola	Založíme parlament	Škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství.	PowerPointová prezentace
	Zdravá asertivita	Uvědomělá asertivita jako prostředek jednání	E-kurz
	Řešení konfliktů	Způsoby řešení konfliktů	E-kurz
	Náš problém	Možnosti participace na řešení problémů	Aktivita, pracovní list
	Na koho se obrátit	Rozhodovací dovednosti, řešení problémů	Testové otázky
	Výběrové řízení	Zásady výběrového řízení, kritéria rozhodování	Aktivita, pracovní list
	Pocity naší školy	Vliv prostředí na člověka	Aktivita, PowerPointová prezentace, pracovní list
	Obec roku 2020	Co můžeme ovlivnit v naší obci	PowerPointová prezentace
Občan, občanská společnost a stát	Občanské povinnosti	Občan jako odpovědný člen společnosti – občanské povinnosti	E-kurz
	Občanská práva a povinnosti	Občan jako zodpovědný člen společnosti.	E-kurz
	Občanství	Občan, občanská společnost	Testové otázky
	Právo porušeno!	Porušování lidských práv; role Ústavy	Aktivita, pracovní list
Formy participace občanů v politickém životě	Obce, kraje, samospráva	Obec jako základní jednotka samosprávy státu.	PowerPointová prezentace
	Hlídací psi demokracie	Co dělají volení zastupitelé a jak? Demokratické principy.	Aktivita, pracovní list
	Veřejná debata	Sociální dovednosti, komunikace, argumentace	Aktivita, pracovní list
	Volební kalendář	Kdy se konají které volby?	Aktivita, pracovní list
	Občan a úřad	Obecní, městské úřady, jejich funkce a pravomoci	PowerPointová prezentace
Principy demokracie jako formy	Dělba moci	Základní principy a hodnoty demokratického politického systému, zákony a vyhlášky a jak se v nich orientovat.	Prezentace, testové otázky, e-kurz

vlády a způsobu rozhodování		Volební systémy a soutěž politických stran.	
	Demokracie a totalitarismus	Demokracie jako protiváha diktatury a anarchie.	Prezentace, testové otázky
	Volba	Co je to volba; princip výběru v každodenním životě	E-kurz
	Principy demokracie	Základní principy demokratického státního zřízení	E-kurz
	Ústava ČR	Základní informace o Ústavě České republiky.	Prezentace, testové otázky
	Konflikt v praxi	Rozhodování, řešení konfliktů	Metodický list, pracovní list

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech v žácích podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním, aby budoucí evropští občané byli zodpovědnými a tvořivými osobnostmi, které nejen ctí svůj národ, ale cítí se být součástí jak Evropy, tak i celého světa. Aby v tomto duchu uplatňovali tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech žáky seznamuje s možnostmi, které jim Evropa a svět poskytují, a ukazuje jim cestu, jak těchto možností využít ve prospěch svůj i celé společnosti.

Myšlení v evropských a globálních souvislostech má blízko ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství), která propojuje, analyzuje historické souvislosti a politickou geografii. Mezi další oblasti patří Člověk a příroda (Zeměpis), Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk, Cizí jazyk) a evropské a světové kultury se věnuje oblast Umění a kultura (Výtvarná výchova, Hudební výchova). Nejen využitím elektronických výukových materiálů je zasažena oblast Informační a komunikační technologie.

Zpracované materiály jsou rozděleny pro nižší ročníky (6. a 7. ročník) a vyšší ročníky (8. a 9. ročník) druhého stupně a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Samozřejmě lze materiály zařadit i mimo toto rozdělení. Každá prezentace je doplněna jedním nebo více pracovními listy, které rozvíjejí nejen nejvýznamnější části tématu, ale cílí zejména na skutečný život žáků. Pracovní listy mají úmysl v žácích vyvolat aktivní přístup a zamyšlení nad problémy skutečného světa. Jednotlivé lekce jsou většinou doplněny i o e-kurz na téma, které se přímo týká žáků, například: Ježíšek x Santa Claus v kurzu Folklor v České republice, případně se jedná o téma, které hýbe světem a mění ho, což přímo ovlivňuje budoucnost nynějších žáků – např. Globální problémy, Stereotypy a předsudky.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech
- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech
- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků osobnostními vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených možnostmi volby v evropské a mezinárodní dimenzi
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života

- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

TABULKA MATERIÁLŮ K PRŮŘEZOVÉMU TÉMATU VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

Tematický okruh	Název lekce	Oblast PT zasažená v lekci	Forma zpracovaných elektronických výukových materiálů, poznámky
Evropa a svět nás zajímá	Moje zkušenosti s Evropou a světem	Rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa + je ve vašem okolí něco v souvislosti s Evropou, světem (místo, událost, artefakt)	PowerPointová prezentace, pracovní list, metodika
	Děti v Evropě a ve světě	Naši sousedé v Evropě, život dětí v jiných zemích	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Evropský národopis	Lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika, video
Objevujeme Evropu a svět	Symboly ČR a Evropy	Naše vlast + státní symboly, Evropa + evropské symboly, Den Evropy	PowerPointová prezentace, pracovní list, metodika
	Evropské krajiny	Evropské krajiny	PowerPointová prezentace, pracovní list, metodika
	Vztah Evropy ke světu	Evropa a svět, mezinárodní setkávání	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Život Evropanů	Život Evropanů a styl života v evropských rodinách, životní styl a vzdělávání mladých Evropanů	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
Jsme Evropané	Evropská historie	Kořeny a zdroje evropské civilizace, klíčové mezníky evropské historie	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Evropská unie	Evropská integrace, instituce Evropské unie a jejich fungování	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Vztahy v Evropě	Čtyři svobody a jejich dopad na život jedince, co Evropu spojuje a co ji rozděluje	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Mezinárodní organizace	Mezinárodní organizace a jejich příspěvi k řešení problémů dětí a mládeže	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Zpracované elektronické výukové materiály vychází z toho, že multikulturní výchova by měla probíhat interaktivní formou, neboť jejím cílem by měla být především změna postojů a chování, nikoliv pouze změna znalostí, jako je tomu u klasických vzdělávacích témat českého školství. Pokud je to možné, jsou v tomto duchu vypracované všechny materiály a prezentace, které jsou vhodné pro klasické frontální vyučování a jsou doplněny modelovými aktivitami, metodikami atd. Výukové materiály ideově vycházejí z transkulturního přístupu k multikulturní výchově, který zdůrazňuje individuální odlišnosti a osobnostní pojetí před zdůrazňováním skupinových charakteristik a specifik skupin. Samotné průřezové téma prolíná všemi vzdělávacími oblastmi s jistou vazbou zejména na oblasti: *Člověk a společnost* (Dějepis, Výchova k občanství), *Jazyk a jazyková komunikace* (Český jazyk, Cizí jazyk), *Umění a kultura* (Hudební výchova, Výtvarná výchova), ale i *Člověk a příroda* (Přírodopis, Zeměpis) a *Informační a komunikační technologie*.

Průřezové téma Multikulturní výchova obsahuje pět tematických sad: Kulturní diference, Lidské vztahy, Etnické a náboženské skupiny v ČR, Multikulturní společnost a Princip sociálního smíru a solidarity. V rámci zpracování průřezového tématu bylo vytyčeno několik konkrétních témat, která se stala předměty jednotlivých lekcí. Celkem je zpracováno 14 tematických lekcí. Každá lekce obsahuje prezentace, otázky k lekci a seznam literatury a odkazů k tématu. Lekce dále obsahují (podle tématu a vhodnosti užití daných výstupů) odkazy na videa, obrázky, pracovní listy, metodické aktivity – metodické listy pro učitele jak vést modelovou hodinu na dané téma, e-kurzy, studijní texty pro učitele nebo metodické pokyny pro učitele. Většina lekcí je zpracována pro dvě úrovně, 6. a 7. ročník a 8. a 9. ročník, výjimečně je lekce zpracována (vzhledem k obtížnosti tématu, např. Multikulturní ČR v historické perspektivě) jen pro 8. a 9. ročník. Pro větší přehlednost je ke každé lekci zpracována metodika (viz níže), kde je uvedeno doporučené pořadí použití materiálů a jejich stručná charakteristika.

Ukázka metodiky k Multikulturní výchově

Předsudek a stereotyp

1. Přečtěte si metodický list pro učitele: Jak pracovat s předsudky. Zde se dozvíte, jaký postup je vhodný při výuce tématu zvolit a čeho se vyvarovat.
2. Přečtěte si teoretickou část určenou pro učitele: Co je předsudek a co je stereotyp, kde naleznete souhrnný teoretický přehled k tématu.
3. Vlastní výuku žáků můžete zahájit prezentací Předsudky a stereotypy. Zde naleznete dvě varianty, kratší a snazší pro šestý a sedmý ročník, a delší a obtížnější pro osmý a devátý ročník. Výklad prezentace můžete doplnit o poznatky získané z teoretického textu (viz bod 2).

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sama sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie

- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání
- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

TABULKA MATERIÁLŮ K PRŮŘEZOVÉMU TÉMATU MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Tematický okruh	Název lekce	Oblast PT zasažená v lekci	Forma zpracovaných elektronických výukových materiálů, poznámky
Kulturní diference	Kultura	poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik; základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě	PowerPointová prezentace, e-kurz, metodika, modelové aktivity
	Hodnoty	poznávání vlastního kulturního zakotvení; jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika, modelové aktivity
	Identita a kulturní zakotvení	jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení	PowerPointová prezentace, pracovní list, metodika, modelové aktivity
Lidské vztahy	Předsudky a stereotypy	předsudky a vžitě stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy);	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika, modelová aktivita
Etnické a náboženské skupiny v ČR	Etnické skupiny v ČR	rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika, modelové aktivity
	Náboženské skupiny	základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Migrace	základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika, modelové aktivity
Multikulturní společnost	Co je multikulturalita a multikulturní společnost?	multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika
	Multikulturalismus v ČR z historické	multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování	PowerPointová prezentace, pracovní list,

	perspektivy		e-kurz, metodika, modelové aktivity
Princip sociálního smíru a solidarity	Rasismus a xenofobie	projevy rasové nesnášenlivosti	PowerPointová prezentace, pracovní list, metodika
	Diskriminace	odpovědnost a příspěví každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika, modelová aktivita
	Lidská solidarita	nekonfliktní život v multikulturní společnosti; význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita	PowerPointová prezentace, e-kurz, metodika
	Pravicový extremismus a neonacismus	projevy rasové nesnášenlivosti; zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz, metodika

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Cílem průřezového tématu Environmentální výchova je vést žáky ke komplexnímu pochopení vztahů mezi člověkem a životním prostředím a tím u žáků vytvářet integrovaný pohled na danou problematiku. Průřezové téma rozvíjí řadu vzdělávacích oblastí, zejména *Člověk a příroda* (Zeměpis, Přírodopis, Chemie, Fyzika), *Člověk a společnost* (Výchova k občanství), *Člověk a zdraví* (Výchova ke zdraví), ale i *Umění a kultura* (Výtvarná výchova), kde environmentální výchova poskytuje prostor k zamyšlení nad vztahy člověka a prostředí. Díky využití ICT je rozvíjena i oblast *Informační a komunikační technologie*. V oblasti *Člověk a svět práce* lze Environmentální výchovu realizovat konkrétními činnostmi ve prospěch životního prostředí. Nosným tématem je trvale udržitelný rozvoj lidské společnosti a odpovědnost současné generace za život v budoucnosti.

Materiály připravené v rámci tohoto průřezového tématu jsou záměrně koncipované jako studijní materiály pro žáky, které cílí zejména na podpoření znalostí k dané problematice s následnou reflexí se zaměřením na postoje žáků. Důvodem je lepší využití materiálů ve výuce zejména ve vzdělávacích oborech, jako je přírodopis, fyzika nebo zeměpis. S tím je spojen i výběr témat, která často souvisí s probíraným učivem na školách. Materiály k průřezovému tématu Environmentální výchova obsahují prezentace, e-kurzy, pracovní listy a testové otázky. Pracovní listy lze využít k doplnění výuky a procvičení probíraného tématu, ale zejména dávají žákům možnost vyjádřit své postoje a názory k tématu.

Jednotlivé tematické okruhy průřezového tématu jsou zpracovány ve dvou verzích. Úplná verze obsahuje komplexně zpracovaný celý okruh, například: *Půda*, alternativní verze pak obsahuje pouze krátké tematické celky, které může pedagog využít pro zpestření výuky v jednotlivých hodinách. Zpracované materiály jsou rozděleny pro nižší ročníky (6. a 7. ročník) a vyšší ročníky (8. a 9. ročník) druhého stupně a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Samozřejmě lze materiály zařadit i mimo toto rozdělení. Obsáhlost některých prezentací a kurzů je záměrná, nabízí učiteli větší možnost přizpůsobit materiály dle svých potřeb v jednotlivých hodinách. Proto se mohou prezentace i kurz zdát naddimenzované pro druhý stupeň vzdělávání.

TABULKA MATERIÁLŮ K PRŮŘEZOVÉMU TÉMATU ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Tematický okruh	Název lekce	Oblast PT zasažená v lekcí	Forma zpracovaných elektronických výukových materiálů, poznámky
Ekosystémy	Biomy	významné světové biomy a jejich charakteristika	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Tropický deštný les	tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás), biodiverzita	PowerPointová prezentace, pracovní list, video
	Společenstvo organismů a ekosystém	vysvětlení základních ekologických pojmů	PowerPointová prezentace
	Mořský ekosystém	moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého)	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Sladkovodní ekosystém	vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii)	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz
	Opadavé lesy mírného pásu	les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa)	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Pole	pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí)	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Kulturní krajina	lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)	PowerPointová prezentace, pracovní list
Základní podmínky života	Voda	voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení)	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Vzduch	ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás);	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Půda	půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině);	PowerPointová prezentace, e-kurz

	Energie a přírodní zdroje	energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky);	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Výroba elektrické energie	přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Biodiverzita	ochrana biologických druhů; ekosystémy – biodiverzita	e-kurz
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Ochrana přírody	ochrana přírody a kulturních památek, ochrana přírody při masových sportovních, změny v krajině dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Biopotraviny, zemědělství	zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Odpady	odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny)	e-kurz
	Doprava a průmysl	doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti);	PowerPointová prezentace, pracovní list
Vztah člověka k prostředí	Člověk a prostředí	naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé)	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz
	Životní styl	naš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); prostředí a zdraví	e-kurz
	Ekologické problémy lidstva	aktuální ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace), nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a	PowerPointová prezentace, pracovní list

rozdílný společenský vývoj na
Zemi, příčiny a důsledky
zvyšování rozdílů globalizace a
principy udržitelnosti rozvoje

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Role mediální výchovy jistě roste. Co zní jako fráze, je floskulí, ale jen zdánlivě. Možná můžeme přidat ještě jednu: Mediální výchova může působit na lidi v tom směru, aby byli schopni prosazovat demokratické principy. Pokud přece člověk přemýšlí o mediálních sděleních do hloubky a srovnává je s tím, co už ví, nemůže se mu stát, že s ním někdo manipuluje. Nemůže se mu stát, že ve volbách dá svůj hlas straně, která má nejlepší *public relations* a nepřečte si a neporozumí podrobněji jejímu programu.

Z toho důvodu lze považovat právě mediální výchovu za velmi důležitou součást výuky a lze se jí věnovat jak v českém jazyce, tak například i v přírodopisu či dokonce matematice. Jak? Slohová cvičení přece mohou mít i hlubší význam než jen úzkostlivou péči o dodržení zadané formy, při tvorbě zajímavého přírodopisného časopisu, který si nakonec (bude-li napsaný srozumitelně a populární formou) rádi přečtou i žáci z jiných tříd, možná dokonce i jejich rodiče. A v matematice? Zkusit při výkladu o výpočtu plochy čtyřúhelníka prodávat fiktivně inzerci do školního časopisu má možná stejný smysl, jako výpočty týkající se výměr polí a lesů. Největší oporou pro mediální výchovu samozřejmě může být Výchova k občanství. Průřezové téma Mediální výchova má silnou vazbu na vzdělávací obory *Člověk a společnost* (Výchova k občanství, Dějepis), *Jazyk a jazyková komunikace* (Český jazyk, Cizí jazyk), *Umění a kultura* (Výtvarný výchova, Hudební výchova) a samozřejmě díky využití ICT i vzdělávací oblast *Informační a komunikační technologie*.

Lekce jsou koncipovány spíše postojově a je v nich více praktických aktivit, které navíc učitel může podle potřeby rozšířit či naopak vynechat. K dispozici jsou zejména prezentace s pracovními listy, testové otázky i několik e-kurzů. Obsahově lze materiály využít pro 6. a 7. či 8. a 9. třídu. Po úpravě je zcela jistě možné věkové kategorie zaměňovat. Jednotlivé prezentace tvoří celky, které většinou nelze vměstnat do jedné vyučovací hodiny, lze je ovšem rozdělit na několik částí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá k rozvoji schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (lokálně)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá k rozvoji schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

TABULKA MATERIÁLŮ K PRŮŘEZOVÉMU TÉMATU MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Tematický okruh	Název lekce	Oblast PT zasažená v lekci	Forma zpracovaných elektronických výukových materiálů, poznámky
Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení	Zpráva napříč spektrem médií (Kronika)	Na konkrétních příkladech rozlišujeme základní funkce mediálních sdělení: informovat, vzdělávat, získávat, bavit. Porozumění textu a analýza odlišností	Metodický list, pracovní list
	Jaké zprávy jsou důležité? Gatekeeping	Rozlišení informativního a uměleckého obsahu. Co je důležité, abychom věděli?	PowerPointová prezentace, aktivita, e-kurz
	Lži a polopravdy v médiích	Co je nebezpečné? Jakým způsobem lžou média, jak obelhávají lidé média. Na co si dát pozor.	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Relevance odkazů na webu	Lekce vede žáky k samostatnému využívání internetu pro vyhledávání informací i komunikaci	Metodický list, pracovní list
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	Jak pracují novináři s realitou	Jak vznikají zprávy. Proč jsou v různých médiích odlišné	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Co je bulvár a jak pracuje	Rozpoznání „bulvárního“ a „seriózního“ přístupu novináře k realitě	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Urban legends	Jak vznikají fámy? Co je to hoax? Čemu můžeme věřit?	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Staňte se tvůrci novin	Aktivita – konkrétní příklady, jak vznikají noviny	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz
	Product placement	Kde všude se můžeme potkat s komerčními sděleními. Kde jsou ukrytá	PowerPointová prezentace, pracovní list
Stavba mediálních sdělení	Novinářské žánry	Rozlišení informativního a uměleckého obsahu (především zpravodajství, vzdělávací a osvětové pořady a texty a fikce pohádkové a dobrodružné povahy) od reklamy	e-kurz
	Hodnota zprávy – gatekeeper	Které zprávy jsou opravdu důležité? Jak to poznáme?	Metodický list, pracovní list
	Story planner	Konkrétní návod pro správné zpracování zprávy. Nástroj žurnalistů	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Tisková konference	Jak se informace může dostat do médií. Interaktivní hra na	PowerPointová prezentace, pracovní list

		tiskovou konferenci	
	Grafika	Funkce a užití grafických a dalších vizuálních prvků (písma, grafiky, fotografie)	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz
	Fotografie	Jaká je úloha obrazového zpravodajství. Dá se všem obrázkům věřit?	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Co je layout	Grafické rozložení stránky novin a časopisu, pravidla	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Rozdíly mezi různými formami sdělení při použití médií	Žáci poznávají potenciál moderních médií a jejich roli v každodenním životě. Rozvíjejí své komunikační schopnosti při tvorbě vlastních sdělení dle zadaných kritérií	Metodický list, pracovní list
Vnímání autora mediálních sdělení	Zpráva a názor	Kritické čtení zprávy a rozeznání chyb	Metodický list, pracovní list
	Reklama a zpráva	Odišení komerčního a informativního sdělení. Proč se někdy sobě blíží?	Metodický list, pracovní list
	Mediální stereotypy	Lekce pomůže žákům v orientaci v spleťtých strategiích mediálního světa. Sebepoznáním, prací ve skupině a diskuzí nahlédnout genderové stereotypy v médiích, jejich cíle.	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz
	Mediální stereotypy II.	Rozeznání stereotypů a jejich zjednodušující a paušalizující vztah ke skutečnosti	Metodický list, pracovní list
Fungování a vliv médií ve společnosti	Reklama aneb Co mi chtějí prodat?	Jak působí obchodníci na zákazníky? Jaké využívají klíčky a naučené postupy. Historie reklamy	PowerPointová prezentace, pracovní list
	Historie médií	Od knihtisku k on-line	e-kurz
	Z čeho žijí média	Sledováním a strukturovanou analýzou reklamních sdělení vedeme žáka ke kritickému hodnocení reklamy a možného odstupu od ní. Porovnáváním reklamních strategií a účinků na různé cílové skupiny žáci pochopí zranitelnost některých cílových skupin (např. dětí) a jejich nutnou ochranu před reklamou	Metodický list, pracovní list
Tvorba mediálních sdělení	Online média	Roste vliv elektronických médií. Kam se ubírají	e-kurz
	Recenze	Psaní recenzí rozvíjí schopnost analytického přístupu žáků k mediálním obsahům i schopnost kritického odstupu	Metodický list, pracovní list

	Reklamní kampaň	od nich Co je důležité, když chceme v médiích zaujmout. Základy práce mediálních agentur	PowerPointová prezentace, pracovní list
Práce v realizačním týmu	Jak vzniká časopis	Co vše musíme dělat, aby školní časopis byl smysluplný	PowerPointová prezentace, pracovní list, e-kurz
	Jak se dělá film	Aktivita - umožní žákům pochopení základních principů vzniku hraného filmu, jeho ceny a nutnosti ochrany autorských práv	Metodický list, pracovní list